

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL EDGARO ULDINSKO IR AB „LIETUVOS DRAUDIMAS“ GINČO NAGRINĖJIMO**

2019 m. birželio 5 d. Nr. 242-221
Vilnius

Lietuvos bankas 2019 m. balandžio 25 d. gavo Aurelijos Uldinskienės (toliau – pareiškėjo atstovė), atstovaujančios pareiškėjo Edgardo Uldinsko (toliau – pareiškėjas) interesams, kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjo ir AB „Lietuvos draudimas“ (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

Pareiškėjas ir draudikas sudarė Būsto draudimo sutartį (draudimo liudijimo serija TIA Nr. 497513952) (toliau – Draudimo sutartis), kuria Būsto draudimo taisyklių Nr. 067 (2016 m. gegužės 17 d. redakcija, galioja nuo 2016 m. birželio 1 d.) (toliau – Taisyklės) pagrindu standartiniu draudimo variantu buvo apdraustas pastatas – gyvenamasis namas, esantis Ežero g. 4, Alvito kaime, Vilkaviškio rajone (toliau – gyvenamasis namas), ir jame esantis namų turtas. Draudimo laikotarpis – nuo 2018 m. rugpjūčio 14 d. iki 2019 m. rugpjūčio 13 d. Draudimo liudijime nurodytas naudos gavėjas – „100 % Edgaras Uldinskas“.

2019 m. kovo 30 d. apdraustame gyvenamajame name kilo gaisras, o dėl per gaisrą padarytos žalos atlyginimo pareiškėjas kreipėsi į draudiką.

2019 m. balandžio 1 d. draudiko įgaliotas žalų vertintojas apžiūrėjo apdraustą turtą ir parengė Turto sunaikinimo, sugadinimo aktą (toliau – Aktas): jame nurodė, kad sudegė visas namo stogas, apdegė ir aprūko pirmojo aukšto patalpos, gesinant gaisrą buvo sulieti kambariai, taip pat apdegė ir buvo sulietas namų turtas. Akto teisingumą parašais patvirtino draudiko žalų vertintojas ir pareiškėjas, tačiau Akto priedas, kuriame nurodyta dalis apgadinimų, pareiškėjo parašu nėra patvirtintas.

2019 m. balandžio 10 d. pranešimu draudikas informavo pareiškėją, kad galimi du išmokos variantai: 1) jei turtas bus remontuojamas ūkio būdu, bus mokama 24 663,17 Eur draudimo išmoka abiem turto savininkams; 2) jei turtą remontuos įmonė, bus mokama 39 633,08 Eur draudimo išmoka. Draudikas nurodė lauksiantis sprendimo dėl draudimo išmokos varianto pasirinkimo ir kito savininko sąskaitos numerio draudimo išmokai pervesti arba notaro patvirtinto prašymo draudimo išmoką pervesti vienam iš savininkų.

2019 m. balandžio 12 d. pareiškėjo atstovė kreipėsi į draudiką ir nurodė, kad su draudiko pasiūlymu mokėti draudimo išmoką abiem turto savininkams nesutinka, nes Draudimo sutartis buvo sudaryta vieno savininko vardu, antrasis savininkas nėra nei draudėjas, nei naudos gavėjas, Draudimo sutartis nebuvo sudaryta trečiojo asmens naudai. Pareiškėjo atstovė teigė, kad Draudimo sutartyje, teisės aktuose arba teismų praktikoje nėra įtvirtintos taisyklės, kad draudimo išmoka privalo būti mokama asmeniui, nesudariusiam sutarties, taip pat bendrasavininkui, visiškai nesidomėjusiam ir nesirūpinusiam nekilnojamuoju turtu.

2019 m. balandžio 16 d. pareiškėjo atstovė pateikė draudikui rašytinį paaiškinimą dėl draudžiamąjį įvykių ir Draudimo sutarties sudarymo aplinkybių, jame nurodė esanti informuota, kad draudimo išmoka dėl pareiškėjui nepriklausančios pusės turto dalies bus mažinama. Pareiškėjo atstovė teigė, kad gyvenamąjį namą ir namų turtą apdraudė jos vyras (pareiškėjas), o sudarant Draudimo sutartį pareiškėjui buvo žinoma, kad namas priklauso bendraturčiams kaip dalinė nuosavybė. Anot pareiškėjo atstovės, kitas bendraturtis, pareiškėjo dėdė, per pastaruosius dvejus metus sodybos (apdrausto gyvenamojo namo)

neprižiūrėjo, atvykęs buvo tik 2017 m. liepos mėn. (su nakvyne) ir 2018 m. rugpjūčio mėn. (kelioms valandoms). Pareiškėja teigė, kad pareiškėjas su kitu bendraturčiu jokių santykių nepalaiko.

2019 m. balandžio 17 d. el. laišku draudikas pareiškėjo atstovei nurodė įvertinęs valstybės įmonės Registrų centro duomenis ir nustatęs, kad sudegęs gyvenamasis namas lygiomis dalimis (per pusę) priklauso pareiškėjui ir kitam bendraturčiui. Ši aplinkybė, anot draudiko, reikšminga, nepaisant to, kad Draudimo sutartį sudarė tik pareiškėjas. Pranešime teigiama, kad Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo 2 straipsnio 19 dalyje apibrėžta, kad draudimo išmoka – pinigų suma, kurią įvykus draudžiamajam įvykiui draudikas privalo išmokėti draudėjui ar kitam asmeniui, turinčiam teisę į draudimo išmoką, arba kita draudimo sutartyje nustatyta išmokos mokėjimo forma. To paties straipsnio 85 dalyje, draudiko teigimu, nustatyta, kad turto draudimas – asmens turtinių interesų draudimas, kai draudimo išmokos dydis priklauso nuo tam asmeniui padarytų arba jo patirtų nuostolių, asmens turėtų kitų išlaidų dydžio, tačiau neviršija draudimo sumos. Pagal Draudimo įstatymo 103 straipsnį, draudėjas gali sudaryti turto draudimo sutartį dėl savo arba dėl kito asmens, kuris sudarius draudimo sutartį tampa apdraustuoju, turtinių interesų. Teikiant draudimo paslaugas naudos gavėju gali būti tik asmuo, kurio interesai buvo apdrausti.

Be minėtų Draudimo įstatymo nuostatų, draudiko vertinimu, aktualios ir Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nuostatos. Anot draudiko, pareiškėjas, būdamas turto bendraturčiu, sudaręs Draudimo sutartį (nors neturėjo kito bendraturčio pritarimo), veikė abiejų bendraturčių interesais (Civilinio kodekso 4.75 straipsnis¹), todėl ir draudimo išmoka priklauso abiem gyvenamojo namo bendraturčiams, o pareiškėjo sumokėta draudimo įmoka pagal Civilinio kodekso 4.76 straipsnį laikytina būtinomis išlaidomis, reikalingomis išsaugoti turtą (gyvenamąjį namą), ją pareiškėjui turėtų kompensuoti bendraturtis. Draudikas teigė, kad visos draudimo išmokos mokėjimas tik vienam iš bendraturčių, be kita ko, pažeistų Civilinio kodekso 1.5 straipsnyje įtvirtintus teisingumo ir sąžiningumo principus. Taip pat nurodė, kad pareiškėjas gali gauti tik pusę draudimo išmokos, nes pagal Civilinio kodekso 6.1011 straipsnį² būsto draudimo sutartis, taigi, ir draudimo išmoka, jo nuomone, yra siejama su asmens nuosavybės teise į jam priklausantį apdraustą turtą. Anot draudiko, kitaip aiškinant teisės aktų nuostatas, susidarytų padėtis, kai asmuo galėtų sudaryti draudimo sutartį dėl kito asmens turto, neturėdamas į jį teisėto intereso, ir, atsitikus draudžiamajam įvykiui, iš to gauti naudos.

Remdamasis minėtomis teisės aktų nuostatomis, draudikas paaiškino, kad galimi tokie susiklosčiusios padėties sprendimo variantai: 1) jei pareiškėjas neketina remontuoti sugadinto gyvenamojo namo ir pageidauja draudimo išmokos pinigais, draudimo išmoka pareiškėjui ir kitam bendraturčiui bus mokama pagal apskaičiuotą nuostolių sumą – 24 663,17 (po pusę sumos); 2) jei gyvenamasis namas bus remontuojamas pasitelkus remonto įmonę, draudimo išmoka gali būti mokama tiesiogiai remonto įmonei arba, jei už remontą mokės tik pareiškėjas, 39 633,08 Eur draudimo išmoka gali būti pervesta jam.

Pareiškėjas nesutiko su draudiko sprendimu draudimo išmoką mokėti abiem bendrasavininkams lygiomis dalimis, todėl pareiškėjo atstovė kreipėsi į Lietuvos banką su prašymu išnagrinėti tarp pareiškėjo ir draudiko kilusį ginčą ir rekomenduoti pareiškėjui išmokėti visą, o ne pusę draudimo išmokos, atlyginančios sudegusiam gyvenamajam namui padarytą žalą (kreipimasis gautas 2019 m. balandžio 25 d.).

Kreipimesi teigiama, kad pareiškėjui buvo pasiūlyta sudaryti draudimo sutartį apdraudžiant visą gyvenamąjį namą ir nurodyti, kad naudos gavėjas, atsižvelgiant į tai, kad

¹ Civilinio kodekso 4.75 straipsnio 1 dalyje nustatyta: „Bendrosios dalinės nuosavybės teisės objektas valdomas, juo naudojamas ir disponuojama bendraturčių susitarimu. Kai yra nesutarimas, valdymo naudojimosi ir disponavimo tvarka nustatoma teismo tvarka pagal bet kurio iš bendraturčių ieškinį. Kol ginčas bus išspręstas, teismas ginčo objektui gali skirti administratorių.“ To paties straipsnio 2 dalyje įtvirtinta: „Jeigu bendrosios dalinės nuosavybės teisės objektą tiesiogiai valdė, naudojo ir juo disponavo ne visi bendraturčiai, tai kiti bendraturčiai turi teisę gauti iš šių ataskaitų kasmet arba iš karto po to, kai jie nustojo bendrosios dalinės nuosavybės teisės objektą tiesiogiai valdyti, naudoti bei juo disponuoti.“

² Civilinio kodekso 6.1101 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta: „Jeigu apdrausto turto nuosavybės teisė iš asmens, kurio interesais buvo sudaryta draudimo sutartis, pereina kitam asmeniui, tai teisės ir pareigos pagal draudimo sutartį pereina naujam apdrausto turto savininkui, išskyrus atvejus, kai turtas iš pirminio savininko yra paimamas priverstine tvarka arba draudimo sutartis nustato ką kita.“

tik pareiškėjas mokės draudimo įmokas, taip pat į tai, kad kitas bendraturtis turtu nesidomi ir nebendruoja su pareiškėju, 100 proc. bus pareiškėjas, o sutartis trečiojo asmens naudai sudaryta nebuvo. Pareiškėjo atstovės teigimu, jeigu pareiškėjas būtų buvęs informuotas apie tai, kad draudimo išmoką dėl draudžiamąjį įvykio galės gauti ir bendraturtis, Draudimo sutarties, tikėtina, nebūtų sudaręs. Kreipimesi teigiama, kad kitas bendraturtis turtu niekada nesinaudojo, jo neprižiūri, realiai apdrausto gyvenamojo namo niekada nevaldė ir juo nedisponavo, o pareiškėjas, sudarydamas Draudimo sutartį, veikė ne abiejų bendraturčių vardu, siekė apsaugoti pirmiausia savo turtinius interesus, be to, visą draudimo laikotarpį būtent pareiškėjas mokėjo draudimo įmokas.

Pareiškėjo atstovė nurodė nesutinkanti su draudiko teiginiu, kad draudimo išmokos mokėjimas tik pareiškėjui pažeistų Civilinio kodekso 1.5 straipsnyje įtvirtintus teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principus, nes būtent draudikas elgiasi nesąžiningai ir neteisingai. Pareiškėjo atstovės teigimu, sudarydamas Draudimo sutartį draudikas žinojo, kad turtas priklauso bendraturčiams, tačiau 100 proc. naudos gavėju nurodė pareiškėją: taip buvo siekiama gauti didesnę draudimo įmoką, o įvykus draudžiamajam įvykiui – vengti mokėti išmoką. Kaip teigiama, sudarant Draudimo sutartį draudikui buvo žinoma aplinkybė, kad pareiškėjui priklauso pusė draudžiamo gyvenamojo namo, taip pat informacija apie kitą bendraturtį, tačiau pareiškėjas nebuvo informuotas, kad įvykus draudžiamajam įvykiui jam bus mokama tik dalis draudimo išmokos. Priešingai, Draudimo sutartyje nurodyta, kad 100 proc. naudos gavėjas yra pareiškėjas. Pareiškėjo atstovės teigimu, pats pareiškėjas (draudėjas) nurodė draudikui esantis tik pusės turto savininkas: tuomet draudikas savo iniciatyva paprašė valstybės įmonės Registrų centro pateikti duomenis ir matė, kad gyvenamasis namas priklauso dviem savininkams.

Pareiškėjo atstovė, be kita ko, teigė, kad Lietuvos bankas yra atlikęs turto draudimo produktų rinkos tyrimus ir nurodęs, kad, sudarant turto draudimo sutartis su draudėjais, kurie nėra turto savininkai, būtent draudimo bendrovės turėtų siekti informuoti turto savininką apie sudarytą draudimo sutartį ir jo teises. Anot pareiškėjo atstovės, iš Lietuvos banko duomenų analizės matyti, kad vienos draudimo bendrovės nurodo, kad naudos gavėjais gali būti turto savininkai arba prašo draudėjo pateikti bendraturčio sutikimą arba įgaliojimą, kitos – prašo draudėjo, kad šis informuotų bendraturtį apie draudimo sutartį, tačiau šiuo atveju, anot pareiškėjo atstovės, tai nebuvo padaryta.

Kreipimesi taip pat teigiama, jog kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad draudimo taisyklės yra standartinės ir bendros sąlygos, paprastai taikomos visiems draudėjams, sudarantiems draudimo sutartį su draudiku, o draudimo liudijime nurodomi sutartį individualizuojantys duomenys, tačiau šiuo atveju nei Draudimo sutartyje, nei Taisyklėse nėra kalbama apie išmokos mokėjimą bendraturčiams, apie išmokos mažinimą arba jos nemokėjimą. Be to, anot pareiškėjo atstovės, pats draudikas rekomendavo apdrausti visą gyvenamąjį namą, nes nėra nustatytos bendraturčių naudojimosi gyvenamuoju namu tvarkos: būtent draudikas, žinodamas, kad turtas priklauso bendraturčiams, draudimo liudijime nurodė, kad 100 proc. naudos gavėjas visais atvejais yra pareiškėjas (draudėjas), tačiau Draudimo sutarties sąlygų nevykdo.

Pareiškėjo atstovė nurodė, kad aiškinant vartojimo sutartis, be bendrųjų sutarčių aiškinimo taisyklių, taikoma ir Civilinio kodekso 6.193 straipsnio 4 dalyje nustatyta palankiausio vartotojui atžvilgiu sutarties aiškinimo taisyklė: kai abejojama dėl sutarties sąlygų, jos aiškinamos tas sąlygas pasiūliusios šalies nenaudai ir jas priėmusios šalies naudai, visais atvejais sutarties sąlygos turi būti aiškinamos vartotojų naudai. Anot pareiškėjo atstovės, kilus ginčui dėl draudimo sutarties sąlygų aiškinimo, sutarties šalių skirtingai suprantamos sutarties sąlygos aiškinamos draudėjo naudai, o draudikas negali remtis prieštarinomis draudimo sutarties sąlygomis, nes jos pažeidžia sutarties šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą.

2019 m. balandžio 29 d. pareiškėja pakartotinai kreipėsi į draudiką el. paštu, nurodė, kad pareiškėjas nėra pasirašęs Apžiūros akto priedo, su juo nesusipažino ir su juo nesutinka. Taip pat nurodė, kad yra kitų neatitikimų, ir paprašė atlikti pakartotinę turto apžiūrą.

2019 m. gegužės 9 d. Lietuvos banke buvo gautas draudiko atsiliepimas į pareiškėjo atstovės kreipimąsi: draudikas nurodė dar kartą įvertinęs žalos administravimo eigą ir nustatęs, kad žala buvo administruojama vadovaujantis teisės aktais, o draudiko sprendimas draudimo išmoką mokėti dviem gyvenamojo namo savininkams – teisėtas ir pagrįstas. Draudikas, atsikirsdamas į kreipimosi reikalavimus, iš esmės rėmėsi 2019 m. balandžio 17 d.

atsakyme pateiktais motyvais ir teigė, kad pareiškėjas, būdamas gyvenamojo namo bendraturčiu ir be kito bendraturčio leidimo ar įgaliojimo sudaręs Draudimo sutartį veikė abiejų bendraturčių interesais (Civilinio kodekso 4.75 straipsnis), todėl ir draudimo išmoka priklauso abiem gyvenamojo namo bendraturčiams, o pareiškėjo sumokėta draudimo įmoka laikytina būtinomis išlaidomis, reikalingomis išsaugoti turtą, ją pareiškėjui turėtų kompensuoti bendraturtis (Civilinio kodekso 4.76 straipsnis³).

Draudiko teigimu, vadovaujantis Draudimo įstatymo ir Civilinio kodekso nuostatomis, laikytina, kad pareiškėjo nuostoliai dėl per gaisrą sugadinto pastato sudaro 50 proc. apskaičiuotos draudimo išmokos, o kita draudimo išmokos dalis mokėtina antram bendraturčiui, nebent pastarasis patvirtintų sutinkantis, kad visa draudimo išmoka būtų mokama tik pareiškėjui.

Atsiliepime draudikas nurodė manąs, kad nagrinėjamo ginčo atveju pareiškėjo atstovės argumentai, kad Draudimo sutartis yra vartojimo sutartis ir pareiškėjui, kaip vartotojui, taikytina ypatinga apsauga, yra neaktualūs, nes draudikas neginčija to, kad Draudimo sutartis yra vartojimo sutartis, o tarp šalių kilęs ginčas spręstinas vadovaujantis Draudimo įstatymo ir Civilinio kodekso nuostatomis, kurios tiek vartotojams, tiek verslo subjektams taikomos vienodai.

Pasisakydamas dėl kreipimesi minimo Lietuvos banko tyrimo, draudikas teigė, kad Lietuvos banko paskelbtos Turto draudimo produktų rinkos analizės 15 punkte kalbama apie atvejus, kai turto draudimo sutartis sudaroma ne su turto savininku. Be to, minėtame Turto draudimo produktų rinkos analizės 15 punkte išdėstyta rekomendacija iš esmės siekiama būtent turto savininko (taip pat ir bendraturčio) interesų apsaugos ir piktnaudžiavimo mažinimo. Draudiko įsitikinimu, būtent jo pozicija dėl išmokos mokėjimo abiem bendraturčiams užtikrintų minėtų tikslų įgyvendinimą: išmokant draudimo išmoką tik pareiškėjui, nesant kito bendraturčio sutikimo, pastarojo teisės būtų akivaizdžiai pažeistos.

2019 m. gegužės 15 d. draudikas informavo pareiškėjo atstovę apie perskaičiuotą nuostolių sumą ir nurodė, kad jeigu turtas bus remontuojamas ūkio būdu, bus mokama 27 456,16 Eur draudimo išmoka abiem bendraturčiams per pusę, o jeigu remonto darbus atliktų remonto bendrovė, – 44 034,84 Eur, pagal pateiktas PVM sąskaitas faktūras, atliktų darbų perdavimo–priėmimo aktus, rangos sutartį ir mokėjimą patvirtinančius dokumentus.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23, 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą ir jo pagrindu priimamas sprendimas.

Atsižvelgiant į ginčo šalių nurodytas aplinkybes, darytina išvada, kad šalių ginčas kilo dėl pareiškėjo (draudėjo) teisės gauti visą draudimo išmoką įvykus draudžiamajam įvykiui pagal Draudimo sutartį.

Nustatyta, kad tarp ginčo šalių sudaryta Draudimo sutartimi buvo apdrausti turiniai interesai dėl gyvenamojo namo ir namų turto sugadinimo ar sunaikinimo dėl ugnies, vandens, gamtinių jėgų ir kitų draudimo rizikų pasireiškimo. Valstybės įmonės Registrų centro duomenys patvirtina, kad apdraustas gyvenamasis namas per draudžiamąjį įvykį priklausė dviem asmenims: pareiškėjui ir kitam bendraturčiui per pusę. Dėl šios aplinkybės ginčo tarp šalių nėra, tačiau, anot draudiko, pareiškėjas, apdrausdamas turtą, kuris priklauso ne tik jam, bet ir kitam asmeniui, nesant nustatytos bendraturčių naudojimosi minėtu turtu tvarkos, apdraudė ne tik savo, bet ir kito bendraturčio interesus, todėl, vadovaujantis Draudimo įstatymo ir Civilinio kodekso nuostatomis, draudimo išmoka taip pat mokėtina abiem bendraturčiams lygiomis dalimis.

³ Civilinio kodekso 4.76 straipsnyje nustatyta: „Kiekvienas iš bendraturčių proporcingai savo daliai turi teisę į bendro daikto (turto) duodamas pajamas, atsako tretiesiems asmenims pagal prievoles, susijusias su bendru daiktu (turtu), taip pat privalo apmokėti išlaidas jam išlaikyti ir išsaugoti, mokesčiams, rinkliavoms ir kitoms įmokoms. Jeigu vienas iš bendraturčių nevykdo savo pareigos tvarkyti ir išlaikyti bendrą daiktą (turtą), tai kiti bendraturčiai turi teisę į nuostolių, kuriuos jie turėjo, atlyginimą.“

Vertinant ginčo aplinkybes, pirmiausia svarbu atkreipti dėmesį į ginčo šalių argumentus, susijusius su Draudimo sutarties sudarymo aplinkybėmis. Pareiškėjo atstovės teigimu, prieš sudarant Draudimo sutartį pareiškėjas draudikui nurodė, kad turtas priklausė ne tik pareiškėjui, bet ir kitam bendraturčiui, taigi, draudikui ši aplinkybė buvo žinoma. Kreipimėsi teigiama, kad, atsižvelgdamas į tai, kad tik pareiškėjas nurodė mokėsiantis draudimo įmoką, be to, bendraturtis nesidomi turtu ir su pareiškėjui nebendruoja, draudikas pasiūlė sudaryti Draudimo sutartį nurodytomis sąlygomis ir nustatyti, kad 100 proc. draudimo išmokos gavėjas bus pareiškėjas. Anot pareiškėjo atstovės, sutartis trečiojo asmens (kito bendraturčio) naudai sudaryta nebuvo, be to, jeigu pareiškėjas būtų žinojęs, kad draudimo išmoka bus mokama ir kitam bendraturčiui, nebūtų sudaręs Draudimo sutarties. Draudikas savo ruožtu teigė, kad pats pareiškėjas, sudarydamas Draudimo sutartį, naudos gavėju nurodė tik save, nors suprato, kad gyvenamasis namas priklauso dviem asmenims. Vertinant ginčo šalių nurodytus argumentus, atkreiptinas dėmesys į teisės aktų nuostatas, reglamentuojančias sutarčių sudarymo ir vykdymo principus.

Vadovaudamasi Civilinio kodekso 6.156 straipsnio 1 dalyje įtvirtintu sutarčių laisvės principu, šalys turi teisę laisvai sudaryti sutartis ir savo nuožiūra nustatyti tarpusavio teises bei pareigas. Tai reiškia, kad civilinių teisinių santykių subjektai patys sprendžia, jiems sudaryti konkrečią sutartį ar jos nesudaryti, taip pat patys sprendžia dėl sutarties turinio. Pagal Civilinio kodekso 6.156 straipsnio 4 dalį, sutarties sąlygas šalys nustato savo nuožiūra, išskyrus atvejus, kai tam tikras sutarties sąlygas nustato imperatyviosios teisės normos.

Civilinio kodekso 6.189 straipsnio 1 dalyje yra įtvirtintas sutarties privalomumo principas (lot. *pacta sunt servanda*), reiškiantis, kad teisėtai sudaryta ir galiojanti sutartis šalims turi įstatymo galią. Tai reiškia, kad šalys privalo laikytis sutarties sąlygų, jas tinkamai vykdyti. Civilinio kodekso 6.200 straipsnyje yra įtvirtinti sutarčių vykdymo principai. Pagal minėto straipsnio 1 dalį, šalys privalo vykdyti sutartis tinkamai ir sąžiningai. Analogiški principai įtvirtinti ir Civilinio kodekso 6.38 straipsnyje (prievolių vykdymo principai). Minėti principai yra ne tik prievolių ir sutarčių, bet ir bendrieji civilinės teisės principai. Be to, Civilinio kodekso 6.38 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad, jeigu vienai iš šalių prievolės vykdymas kartu yra ir profesinė veikla, ši šalis turi vykdyti prievolę taip pat pagal tai profesinei veiklai taikomus reikalavimus.

Civilinio kodekso 6.987 straipsnyje nustatyta, kad draudimo sutartimi viena šalis (draudikas) įsipareigoja už sutartyje nustatytą draudimo įmoką (premiją) sumokėti kitai šaliai (draudėjui) arba trečiajam asmeniui, kurio naudai sudaryta sutartis, įstatyme ar draudimo sutartyje nustatytą draudimo išmoką, apskaičiuotą įstatyme ar draudimo sutartyje nustatyta tvarka, jeigu įvyksta įstatyme ar draudimo sutartyje nustatytas draudžiamasis įvykis. Taigi, pagrindinė iš Draudimo sutarties kylanti draudiko pareiga – įvykus draudžiamajam įvykiui mokėti draudimo išmoką. Atkreiptinas dėmesys, kad aplinkybė, jog draudikas, būdamas stipresniaja sutarties šalimi ir oferentu sudarant sutartį, vienašališkai pasiūlo savo sąlygas kontrahentui (draudėjui), jokių būdu nereiškia, kad vykdydamas sutartį draudikas galėtų išaiškinti sutarties sąlygas tokia linkme, jog būtų pakeisti draudiko išankstiniai, sutartyje numatyti įsipareigojimai. Priešingai, Civilinio kodekso 6.193 straipsnio 4 dalis numato taisyklę, kad visais atvejais sutarties sąlygos turi būti aiškinamos vartotojų naudai ir sutartį prisijungimo būdu sudariusios šalies naudai. Ši taisyklė susijusi su silpnesniosios šalies sutartiniuose santykiuose gynimo principu (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2003 m. gruodžio 1 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-1150/2003*).

Bylos duomenys patvirtina, kad Draudimo sutartis buvo sudaryta draudimo laikotarpiui nuo 2018 m. rugpjūčio 14 d. iki 2019 m. rugpjūčio 13 d. Byloje nėra duomenų, kurių pagrindu būtų galima detaliai įvertinti Draudimo sutarties sudarymo aplinkybes, skiriasi ir ginčo šalių paaiškinimai, susiję su sutarties sudarymo apylinkėmis, tačiau pareiškėjo atstovės pateiktas valstybės įmonės Registrų centro išrašas („Asmenys, kurie domėjosi nekilnojamojo turto registru“) patvirtina, kad prieš išduodant draudimo liudijimą (draudimo liudijime nurodyta jo išdavimo data – 2018 m. rugpjūčio 2 d.), t. y. 2018 m. liepos 31 d., draudikas domėjosi nekilnojamojo turto registro duomenimis, susijusiais su draudimo vietoje esančiu turtu. Taigi, minėti duomenys patvirtina, kad draudikas domėjosi ir turėjo žinoti, kad apdraustas turtas priklauso ne tik pareiškėjui, bet ir kitam asmeniui. Nepaisant to, sudarytoje Draudimo sutartyje (draudimo liudijime) draudikas įtvirtino, kad naudos gavėjas tiek pastatų, tiek turto draudimo atveju – „100 % Edgaras Uldinskas“. Lietuvos banko vertinimu, ši nustatyta aplinkybė yra itin svarbi vertinant ginčo šalių teisių ir tarpusavio įsipareigojimų

turinį.

Kaip minėta, Civiliniame kodekse yra įtvirtintas sutarčių privalomumo principas. Tai reiškia, kad draudikas, draudimo liudijime nurodęs, kad naudos gavėjas – „100 % Edgaras Uldinskas“, privalo būti sąžiningas ir vadovautis minėta nuostata išmokant draudimo išmoką. Lietuvos banko nuomone, draudikas nepagrįstai teigia, kad teisės aktai nesuteikia jam teisės draudimo išmoką pagal Draudimo sutartį mokėti tik pareiškėjui, nes teisės aktuose nėra imperatyvios nuostatos, draudžiančios sudaryti turto draudimo sutartį ir joje nurodyti, kad 100 proc. naudos gavėjas yra tam tikras asmuo.

Kartu pažymėtina ir tai, kad tarp šalių sudaryta draudimo sutartis yra savanoriška, todėl draudikas, vadovaudamasis Civilinio kodekso 6.156 straipsnio 1 dalies nuostatomis, tokio pobūdžio sutartyse gali savo nuožiūra pasiūlyti sąlygas, susijusias su teikiamos draudimo apsaugos apimtimi, o nuo pasirinktos draudimo apsaugos priklauso draudikui mokamo atlyginimo už prisiimtus įsipareigojimus, t. y. draudimo įmokos, dydis. Tai reiškia, kad, keičiantis draudimo sutarties sąlygoms, gali kisti ir draudimo įmokos dydis. Lietuvos banko vertinimu, draudikas, draudimo liudijime nurodęs, kad 100 proc. naudos gavėju laikomas pareiškėjas, atitinkamai galėjo apskaičiuoti ir didesnę nei įprastai draudimo išmoką, o tai suponuoja pagrindą kritiškai vertinti draudiko veiksmus, t. y. atsisakymą visą draudimo išmoką išmokėti pareiškėjui. Be to, Lietuvos banko nuomone, nagrinėjamu atveju protingumo ir sąžiningumo principai būtų pažeisti būtent pareiškėjo, o ne draudiko atžvilgiu, nes draudikas, būdamas profesionalus finansų rinkos dalyvis, kurio veikloje taikomi papildomi atidumo ir profesionalumo reikalavimai, atsisakė vykdyti Draudimo sutartimi prisiimtas pareigas pareiškėjo (draudėjo) naudai.

Draudikas, atsikirdamas į pareiškėjo reikalavimą, rėmėsi ir Draudimo įstatymo nuostatomis, aktualiomis turto draudimo sutartims. Pažymėtina, kad Draudimo įstatymo 91 straipsnio 2 dalies pagrindu draudimo sutartys pagal draudimo išmokos pobūdį skirstomos į nuostolių draudimo ir sumų draudimo sutartis. To paties straipsnio 4 dalyje įtvirtinta, kad nuostolių draudimo sutartys yra turto draudimo, civilinės atsakomybės draudimo, taip pat sveikatos draudimo sutartys, pagal kurias draudikas įsipareigoja įvykus draudžiamajam įvykiui išmokėti draudimo išmoką, lygią patirtiems nuostoliams.

Draudimo įstatymo 94 straipsnyje įtvirtinta, kad būtina nuostolių draudimo sutarties sąlyga yra teisėtas draudėjo ar apdraustojų draudimo interesas, kurį galima įvertinti pinigais. Draudimo interesu, vadovaujantis Draudimo įstatymo 2 straipsnio 14 dalimi, laikomi nuostoliai, kurių, įvykus draudžiamajam įvykiui, gali patirti draudėjas, apdraustasis arba naudos gavėjas. Draudimo įstatymo 103 straipsnyje nustatyta, kad draudėjas gali sudaryti turto draudimo sutartį dėl savo arba dėl kito asmens, kuris sudarius draudimo sutartį tampa apdraustuoju, turtinių interesų. Teikiant turto draudimo paslaugas naudos gavėju gali būti tik asmuo, kurio turtiniai interesai buvo apdrausti. Pagal Draudimo įstatymo 105 straipsnį, draudimo išmokos dydis yra lygus dėl draudžiamąjį įvykio patirtų draudėjo, apdraustojų ar naudos gavėjo nuostolių ir (ar) kitų išlaidų (draudimo intereso) dydžiui, jei šalių susitarimu nenustatyta, kad draudikas privalo atlyginti tik dalį nuostolių (kitų išlaidų).

Kartu pažymėtina, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, aiškindamas draudimo intereso esmę, yra konstatavęs, kad pagal draudimo sutartį prievolė draudikui sumokėti draudimo išmoką draudėjo naudai kyla tik tuomet, kai būtent draudėjui yra dėl draudžiamąjį įvykio padaroma reali žala. Toks sutarties aiškinimas kyla iš draudimo instituto paskirties – apsaugoti draudėją jam kompensuojant dėl draudžiamąjį įvykio atsiradusius nuostolius. Savo ruožtu draudėjas suinteresuotas turimus interesus išsaugoti perleisdamas tų turtinių interesų atžvilgiu galimos atsirasti žalos riziką draudikui. Tokiu būdu pasiekiamas draudimo sutarties tikslas – sutarties garantijomis draudikas užtikrina draudėjui ne dėl pastarojo valios atsiradusius apdraustų draudėjo teisėtų interesų praradimus (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2003 m. birželio 2 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-643/2003*).

Lietuvos banko vertinimu, byloje nėra duomenų, kuriais remiantis būtų galima teigti, kad Draudimo sutartis buvo sudaryta trečiojo asmens naudai ir pareiškėjas siekė apdrausti kito gyvenamojo namo bendraturčio interesus. Atvirkščiai, bylos duomenų viseto vertinimas leidžia pagrįstai teigti, kad sudarydamas Draudimo sutartį draudikas sutiko, kad interesas į dėl apdrausto turto sugadinimo ar sunaikinimo galinčius atsirasti nuostolius priklausė pareiškėjui, ir sudarė Draudimo sutartį sąlygomis, kurių lingvistinė išraiška suformuoja aiškų teisinį lūkestį, kad visa draudimo išmoka, atlyginanti dėl draudžiamąjį įvykio atsiradusius nuostolius, bus mokama būtent Draudimo sutartį sudariusiam pareiškėjui.

Draudikas, be kita ko, teigė, kad Civilinio kodekso 6.1011 straipsnio pagrindu draudimo išmoka už žalą pastatui siejama su asmens nuosavybės teise į jam priklausantį turtą. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad minėtame straipsnyje reglamentuojamas teisių ir pareigų pagal draudimo sutartį perėjimas, kai apdrausto turto nuosavybės teisės iš asmens, kurio interesais buvo sudaryta draudimo sutartis, pereina kitam asmeniui. Vis dėlto nagrinėjamu atveju tokia padėtis nėra susiklosčiusi, pareiškėjo nuosavybės teisė į apdraustą turtą nėra perėjusi, jos turinys nėra pasikeitęs, todėl minėtas draudiko argumentas nepaneigia draudiko pareigos vykdyti Draudimo sutartyje įtvirtintas nuostatas ir išmokėti pareiškėjui visą draudimo išmoką. Antraip būtų paneigtas draudimo sutarties tikslas.

Draudikas taip pat rėmėsi Civilinio kodekso ketvirtosios knygos „Daiktinė teisė“ nuostatomis, t. y. 4.75 straipsniu, kurio 1 dalyje įtvirtinta, kad bendrosios dalinės nuosavybės teisės objektas valdomas, juo naudojama ir disponuojama bendraturčių sutarimu, o kai yra nesutarimas, valdymo, naudojimosi ir disponavimo tvarka nustatoma teismo tvarka pagal bet kurio iš bendraturčių ieškinį. Taip pat rėmėsi minėto straipsnio 2 dalimi, pagal kurią, jeigu bendrosios dalinės nuosavybės objektą tiesiogiai valdė, naudojo ir juo disponavo ne visi bendraturčiai, tai kiti bendraturčiai turi teisę gauti iš turto disponavusiųjų ataskaitą kasmet arba iš karto po to, kai jie nustojo bendrosios dalinės nuosavybės teisės objektą tiesiogiai valdyti, naudoti bei juo disponuoti. Taip pat draudikas savo atsikirtimus grindė ir Civilinio kodekso 4.76 straipsnio, kuriame įtvirtinta, kad kiekvienas iš bendraturčių proporcingai savo daliai turi teisę į bendro daikto (turto) duodamas pajamas, atsako tretiesiems asmenims pagal prievoles, susijusias su bendru daiktu (turtu), taip pat privalo apmokėti išlaidas jam išlaikyti ir išsaugoti, mokesčiams, rinkliavoms ir kitoms įmokoms. Jeigu vienas iš bendraturčių nevykdo savo pareigos tvarkyti ir išlaikyti bendra daiktą (turtą), tai kiti bendraturčiai turi teisę į nuostolių, kuriuos jie turėjo, atlyginimą.

Lietuvos banko vertinimu, minėti draudiko argumentai nagrinėjamu atveju neturi teisinės reikšmės, nes nurodytos Civilinio kodekso ketvirtos knygos nuostatos nėra susijusios su tarp šalių sudarytos Draudimo sutarties vykdymu ir yra susijusios su apdrausto gyvenamojo namo bendraturčių tarpusavio teisių ir pareigų, o ne ginčo šalių tarpusavio teisių ir pareigų pagal Draudimo sutartį įgyvendinimu.

Lietuvos banko vertinimu, bylos duomenys patvirtina, kad draudikas pareiškėjui sukūrė pagrįstą teisinį lūkestį turto sugadinimo ar sunaikinimo atveju gauti 100 procentų nuostolių atlyginančią draudimo išmoką, o ne pusę draudimo išmokos. Draudikas, kaip profesionalus finansų rinkos dalyvis, prieš sudarydamas draudimo sutartį patikrinęs viešosios įstaigos Registrų centro duomenis ir žinojęs, kad apdraustas turtas priklauso dviem asmenims, tačiau vis tiek įtvirtinęs, kad naudos gavėjas 100 procentų yra pareiškėjas, turi vykdyti savo įsipareigojimus ir išmokėti pareiškėjui visą draudimo išmoką, atlyginančią dėl apdraustame gyvenamajame name kilusio gaisro atsiradusius nuostolius.

Todėl pareiškėjo atstovės kreipimosi reikalavimas išmokėti pareiškėjui visą, o ne pusę draudimo išmokos, atlyginančios dėl sudegusio gyvenamojo namo patirtus nuostolius, laikytinas pagrįstu ir yra tenkintinas.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.1 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

1. Tenkinti pareiškėjo Edgaro Uldinsko reikalavimą ir rekomenduoti draudikui išmokėti 100 procentų nuostolių atlyginančią draudimo išmoką pagal pareiškėjo pasirinktą draudimo išmokos mokėjimo būdą.

2. Įpareigoti draudiką per mėnesį nuo sprendimo priėmimo dienos raštu informuoti Lietuvos banką apie sprendimo rezoliucinės dalies 1-ame punkte nurodytų rekomendacijų įgyvendinimą (neįgyvendinimą). Draudikui neįvykdžius minėtų rekomendacijų, apie tai bus paskelbta Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Direktorius

Mindaugas Šalčius